

Knihovny ve Zlínském kraji – metodiky, trendy a problémy

VI. WORKSHOP PRO METODIKY, ZLÍN 19. – 20. 11. 2019



KRAJSKÁ KNIHOVNA
FRANTIŠKA BARTOŠE
VE ZLÍNĚ
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

Knihovny ve Zlínském kraji

- Představení fungování RF, trochu historie, specifika kraje
- Co se podařilo
- Problémy
- Trendy
- Plány do budoucna

Současnost

- Pověřené knihovny fungují hodně podobně, dodržují standardy RF a drží se koncepce RF v kraji
- Každý region má svá specifika dané podmínkami, které si ponechává (např. centrální zpracování, pomoc obcí s distribucí VS, ...)

Zlínský kraj

- Kraj vznikl roku 2000 z části Jihomoravského a Severomoravského kraje.
- Kraj tvoří 4 okresy: Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín, v nichž se nachází 30 měst, 6 městysů a 305 obcí.
- Prolínání tří etnografických a geografických oblastí (Valašska, Hané a Slovácka).



Pověřené knihovny

- Knihovna F. Bartoše ve Zlíně začala být od r. 2002 zřizována krajem.
- Veřejné knihovny byly v r. 2002 a 2003 předány městům a obcím.
- KFBZ přenesla v roce 2002-3 výkon RF na bývalé okresní knihovny:
 - **Masarykovu veřejnou knihovnu Vsetín**
 - **Knihovnu Kroměřížska**
 - **Knihovnu Bedřicha Beneše Buchlovana**
- RF pro okres Zlín zajišťuje KKFBZ.
- Od roku 2005 zajišťuje plnění RF a jejich koordinaci ze svého rozpočtu Zlínský kraj.
- V roce 2006, 2014 a v roce 2017 byly krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami vypracovány koncepce výkonu regionálních funkcí ve Zlínském kraji - zaměřeny především na rozvoj poskytování knihovnických a informačních služeb ve veřejných knihovnách kraje, zavádění nových informačních technologií, využívání nových druhů dokumentů a zajištění vzdělávání knihovníků.
- Finanční částka na zajištění výkonu RF pro rok 2019 - 12 026 tis. Kč.

•**Knihovna Kroměřížska**
(8 poboček)

- 8**
profesionálních knihoven
(15 poboček)
- 69** neprofesionálních knihoven
(11 poboček)

Kroměřížsko



•**KBBB**
Uherské Hradiště
(6 poboček)

- 16**
profesionálních knihoven
(4 pobočky)
- 60** neprofesionálních knihoven

Uherskohradištsko



•**MVK Vsetín**
(2 pobočky)

- 12**
profesionálních knihoven
(12 poboček)
- 47** neprofesionálních knihoven
(3 pobočky)

Vsetínsko



•**KKFB ve Zlíně**
(13 poboček)

- 10**
profesionálních knihoven
(14 poboček)
- 76** neprofesionálních knihoven
(2 pobočky)

Zlínsko



Celkem je ve Zlínském kraji 392 základních knihoven:

- **50** knihoven s profesionálními pracovníky s jejich 74 pobočkami
- **252** knihoven s neprofesionálními pracovníky s jejich 16 pobočkami

„Střediskové knihovny“

- Na zajištění regionálních služeb se ve všech čtyřech okresech **podílejí další vybrané profesionální knihovny**, které na základě uzavřené smlouvy s jejich zřizovateli a objednávky služeb vykonávají regionální funkce pro obecní neprofesionální knihovny.
- V roce 2003 to bylo 33 tzv. střediskových knihoven v kraji
- Letos plní funkci střediskových knihoven **21 profesionálních (většinou městských) knihoven**.
- Vypovídání smluv – problém.
- SK fungují za podmínky – pracuje v ní opravdu profesionální knihovník, SK nemá na starost velký počet knihoven, přijatelná finanční odměna
- Nákupem těchto služeb bylo v 1. pololetí 2019 odpracováno 3 455 hodin.

Koncepce rozvoje regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji na období 2018–2022

Rozvojové oblasti a nejdůležitější cíle koncepce:

- **Usilovat o zlepšení obsahu a kvality knihovních fondů v knihovnách.** Zohlednit při tvorbě KF složení obyvatel obce a jejich potřeby, vytvářet fond jako sbírku různorodých dokumentů pro všechny věkové skupiny, pravidelně doplňovat regionální fond. Vést knihovny k pravidelné aktualizaci KF a vyřazování opotřebovaných a zastaralých dokumentů.
- Systematicky se věnovat **odbornému vzdělávání knihovníků** a prostřednictvím metodické činnosti působit na kvalitní personální obsazení knihoven.
- **Podpora regionálních AKS** a zapojování do centrálních služeb a jejich propagace (např. Souborný katalog ČR, portál Knihovny.cz).
- **Aktuální a funkční webové stránky v knihovnách** (využití šablon, kontrola umístění všech informací podle standardu VKIS).
- **Zlepšit využití on-line katalogů** prostřednictvím propagace a vzdělávání knihovníků. Klást důraz na zkvalitnění on-line katalogů.
- **Podpora místní regionální historie a tradic v knihovnách** prostřednictvím pořádání kulturních a vzdělávacích akcí pro veřejnost zaměřených na regionální historii a regionální literaturu, průběžného doplňování a péče o regionální knihovní fond atd.
- **Posilovat spolupráci knihoven s místními MŠ a ZŠ**, poskytovat těmto knihovnám metodickou podporu a podporovat rané čtenářství.

Aktivity

- Semináře pro knihovníky a starosty – ne všechny okresy
- Krajský seminář, Semináře knihoven paměťových institucí Zlínského kraje
- Knihovnické minimum
- Ročenka Knihovny ZK
- Dotazníky – spokojenost s RF, vzdělávání, spokojenost se službami knihovny
- Metodičky (někdy spolu s řediteli) vždy po volbách jednají s novými starosty obcí
- Spolupráce s Klubem dětských knihoven Zlínského kraje
- Společné cesty metodických po dobrých knihovnách
- Soutěže (okresní, krajská)



Soutěž o titul Knihovna a Knihovník Zlínského kraje roku 2019



- Uděluje Zlínský kraj ve spolupráci s KKFBZ od r. 2013
- Knihovny i jednotlivce navržené na toto ocenění mohou nominovat zástupci zřizovatelů a provozovatelů knihoven a také odborná veřejnost.
- K nominování většinou starosty podněcují metodicky, letos bylo 24 nominací.
- Vyhodnocení nejlepších knihoven proběhlo ve dvou kolech.

Současné zaměření RF

- Na naplňování cílů koncepce rozvoje RF knihoven v kraji na období 2018–2022, z nichž byl kladen důraz na **retrospektivní zápis knihovních fondů** v příslušných regionech a **aktualizaci knihovního fondu** s přihlédnutím k novému standardu pro dobrý fond.
- Metodika byla zaměřena také na **zlepšování prostoru knihoven** tak, aby se knihovny mohly stát komunitními centry obcí.
- Dokončení aktualizace knihovních řádů v neprofesionálních knihovnách – GDPR

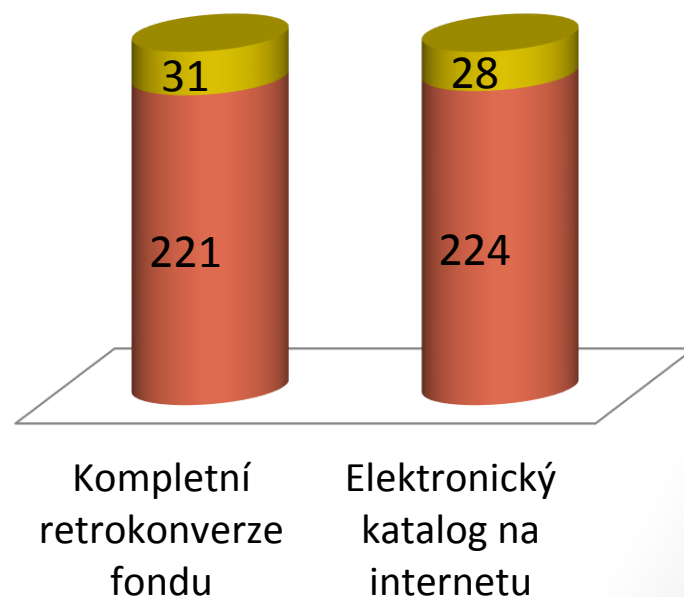


Co se podařilo?

- Zlepšení webů knihoven - webové stránky mají všechny knihovny kraje.
- Retrokonverze KF – již 2 okresy mají KF v elektronické podobě u všech svých knihoven - Retrokonverzi KF má provedenu celkem 88 % obsluhovaných knihoven kraje.
- On-line katalogy

Neprofesionální knihovny kraje

- Počet knihoven kraje, které nesplňují
- Počet knihoven, které splňovaly k 31. 12. 2017



Co se podařilo?

Vylepšení interiérů mnoha knihoven





Jak to vidí metodičky?

Co se podařilo?

- **Změna myšlení knihovníků (resp. zřizovatelů)** – hlavně u nových knihovníků
 - Knihovny dávají **finanční prostředky na nákup vlastního knihovního fondu**. Práce s fondem - nutnost vyřazovat...
 - Každoročně **roste počet kulturních a vzdělávacích akcí v knihovnách** – akce na podporu čtenářství, využívání knihovny jako komunitního prostoru
 - VISK 3 – velká pomoc pro malé knihovny
- Zřizování **koutků regionální literatury v knihovnách**, zvyšování povědomí o jednotlivých regionech
 - Výborná spolupráce na odvozech VS

Jak to vidí metodičky?

Co se podařilo?

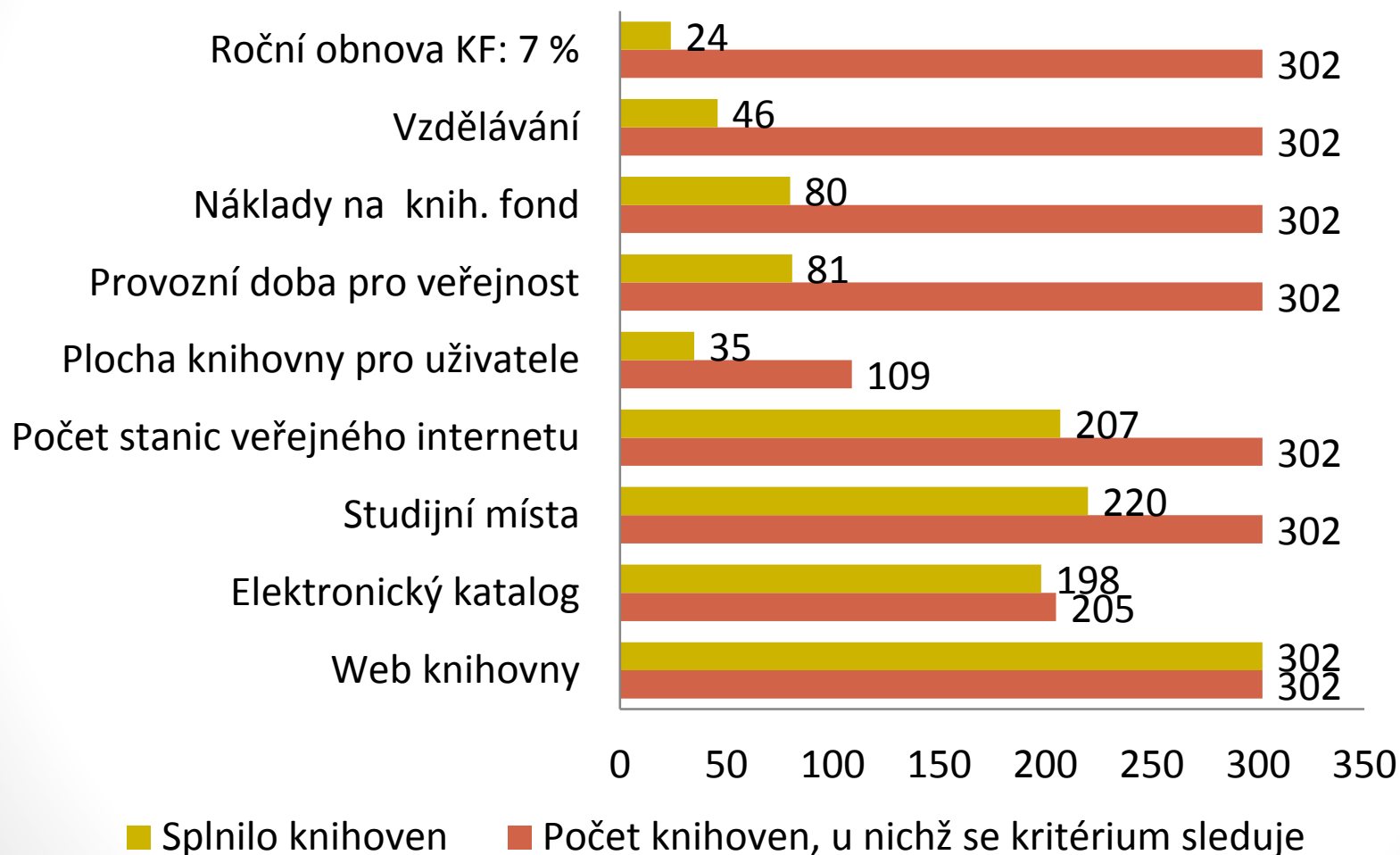
- Každoroční **setkání starostů a knihovníků**, Letní setkávání neprofesionálních knihovníků
- Centrální nákup a zpracování knih pro knihovny regionu
- **Retrokonverze – on line katalogy ve všech knihovnách**
- Jednotný automatizovaný výpůjční systém v regionu, AVS Clavius REKS ve většině neprof. knihovnách, výborná spolupráce s prof. knihovnami
- Provedeny **aktualizace KF**
- Knihovny dávají finanční prostředky na nákup vlastního knihovního fondu
- **Zájem o rozšiřující VS** – na přání
- Mnoho i malých knihoven spolupracuje s MŠ, ZŠ
- Dobré vztahy s některými starosty - schůzky v pověřené knihovně

Problémy

- „Neknihovníci“ v profesionálních knihovnách
- Přetížení především profesionálních knihoven – neúčast na vzdělávacích akcích
- Udržení střediskového systému v některých regionech
- Nezájem o služby RF
- Stále mnoho knihoven neplní standardy VKIS
- Neplnění standardu pro dobrý fond - a to, co všichni znáte - vyřazování...



Plnění standardů VKIS v r. 2018



Co na to metodičky?

Co se nedaří – hlavně u neprofesionálních knihoven

- „Kde se nepovedlo **přesvědčit zřizovatele**, nefunguje knihovna nově.“ Někteří knihovníci nejsou ochotní něco měnit.
- **Aktuální weby** – někteří knihovníci nejsou schopni si je aktualizovat a metodik dělá tuto práci za ně – chybí opravdu aktuální a živé weby!
- **Odměny pro knihovníky** – dělají téměř zadarmo – není započítána pracovní doba navíc k výpůjční době
- Není časový prostor na **profesní vzdělávání** – knihovníci pracují, starší nechtějí cestovat na semináře a vzdělávací akce.
- Jednotný AKS pro celý region
- Knihovnické programy – nabízejí zázraky, ale slibované a nakoupené produkty ještě nikdy nesplnily, to, co bylo propagováno ☹, proč přesvědčovat knihovny o nákupu nekvalitních produktů???

Trendy

- Rušení malých poboček větších knihoven
- Menší počet metodických návštěv než dříve
- Více je využívána služba zpracování KF z prostředků obcí – knihovny více nakupují vlastní KF
- Více svazků ve výměnných souborech
- Velký počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu AKS

	2008	2013	2018
Počet pracovníků zajišťujících RF	17,20	16,7	16,97
Počet obsluhovaných knihoven	401	397	390
Počet metodických návštěv	907	1 038	818
Zpracování KF z prostředků provozovatelů vlastních KF			
počet zpracovaných k. j.	18 275	25 523	26 018
Cirkulace VF			
počet expedovaných souborů	796	1 092	1 078
Cirkulace VF			
počet svazků v souborech	56 462	72 925	82 030
Servis AKS			
počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu AKS	68	125	181
Servis AKS			
počet akcí, zásahů	176	254	346
Doprava v rámci RF - počet ujetých km	29 715	21 357	19 188

Plány

- Anketa pro knihovny - Spokojenost se službami
 - Po 5 letech
 - Doporučené otázky
 - Vyhodnocení
- Prezentace RF při setkání mikroregionů
- Revize webů, opakování školení, přechod na kvalitnější šablony
- Dále viz porada metodiček ... 😊

Závěry

Vše je o lidech!!!,
kde není zapálený knihovník se
zájmem o čtení, literaturu,
a ochotou odvádět práci navíc a
pro lidi,
tam to nefunguje, jak by mělo,
a tam je vynakládáno moc
metodické práce bez efektu.

V. Pelcová (MVK Vsetín)





**Přeji všem metodičkám a metodikům mnoho sil
a trpělivosti při prosazování svých cílů
a hodně dobrých knihoven!**

Ing. Jana Tomancová
Útvar regionálních služeb knihovnách Zlínského kraje